

**PASKUTINIS
PASIUNTINYS**

**MELAGIS, PAMIŠĖLIS,
AR SAKANTIS TIESĄ?**

ISLAMO CENTRAS

PASKUTINIS PASIUNTINYS

MELAGIS, PAMIŠĖLIS, AR
SAKANTIS TIESĄ?

Paruošta pagal: *iERA „The last messenger“*

Vertė: *Simona Jokšaitė*

Redagavo: *VšĮ Islamo centras*

www.islamocentras.lt

info@islamocentras.lt

Turiny

Ar jis buvo melagis?.....	6
Ar jis buvo išprotėjęs?	9
Jis buvo sakantis tiesą.....	13
Pranašystė apie arabų beduinus	13
Pasiruošimas	17

„Atsiprašau, esu užsiėmęs, neturiu laiko!“ Tai vienas iš dažniausiai šiandien girdimų atsakymų. Ir tiesą sakant, tai yra tiesa.

Laikas yra ribotas, tad kiekvienas mūsų turi teisę jį leisti apgalvotai, nes jo nesusigražinsime. Mes pradedame vertinti laiką tik tada, kai jis eina į pabaigą. Paskutinės valandos prieš termino pabaigą dažnai yra produktyvesnės už paskutinę savaitę! Kadangi laikas yra toks brangus, vertėtų žinoti, kodėl turėtumėte skaityti šį leidinį.

Esmė ta, kad per visą žmonijos istoriją Dievas siuntė pasiuntinius, kurie mums rodytų kelią. Tačiau tai baigėsi, atėjo paskutinis pasiuntinys ir po jo daugiau pasiuntinių nebebus. Jums reikia nuspręsti, ar priimti jo perduotą žinią, nes nuo to priklausys, kur praleisite amžinybę.

Tai nėra kalba apie aklą tikėjimą. Iš tiesų, šis pasiuntinys atėjo su aiškiais įrodymais, patvirtinančiais jo teiginius. Per keletą ateinančių minučių sužinosite kai ką svarbaus apie žmogų, vardu Muhamedas.

Jis teigė esąs paskutinis Dievo pasiuntinys. Tai yra labai rimtas teiginys, tačiau mes turime formulę, su kuria galima nustatyti, ar šis teiginys yra tiesa. Atmetus išankstinį nusištatymą ir objektyviai įvertinus pasiuntinio gyvenimą, yra tik trys galimos išvados:

- jis buvo melagis;
- jis buvo pamišęs;
- jis kalbėjo tiesą.

Šią formulę galima pritaikyti visiems besiskelbiantiems, kad su jais kalbėjo Dievas. Ja remdamiesi mes patikrinsime, ar Muhamedas sakė tiesą.

Ar jis buvo melagis?

Žvilgtelėję į Muhamedo gyvenimo istoriją galime pamatyti daug faktų, kurie patvirtina jo dorumą. Jis gimė Mekoje, gerbiamoje *Banū Hāšim* gentyje, kuri buvo šventojo namo, Kabos, sergėtoja. Tai buvo viena iš priešasčių, kodėl Muhamedas buvo gerai žinomas savo bendruomenėje. To meto pagoniška arabų visuomenė buvo išskirtinai gentinė.

Nepaisant to, Mekos gyventojai pasitikėjo Muhamedu ir suteikė jam „*al-Amyr*“ titulą, reiškiantį „Patikimasis“. Jis buvo gerai žinomas dėl savo sąžiningumo, pagalbos vargšams, našlaičiams, našlėms, senyvo amžiaus žmonėms bei atstumtiesiems.

Arabai buvo ne tik gentinė visuomenė, bet ir jų ankstyvoji, Abraomo laikus siekianti monoteistinė religija buvo smarkiai iškraipyta stabmeldystės ir prietarų. Jų ekonominė, socialinė ir politinė santvarka buvo paremta stabų garbinimu. Būdamas keturiasdešimties metų amžiaus, Muhamedas pradėjo mokyti, kad visi stabai ir juos lydintys apeigos yra klaida, o tie, kurie tuo tiki, bus pasmerkti amžinajai bausmei dėl Dievo vienatiškumo neigimo.

Jis atvirai kritikavo jų religiją. Dabar pagalvokite, kodėl jis tai darytų, jeigu būtų melagis? Žmonės meluoja norėdami

išvengti skausmo arba gauti naudos. Ko siekė Muhamedas? Stabmeldžiai į savo religiją žiūrėjo labai rimtai, siejo ją su savo protėviais ir didžiavosi jais sekdami. Tačiau Muhamedas pradėjo teigti, kad tiek jie, tiek jų protėviai (įskaitant ir jo paties) yra paklydę ir neišmanėliai.

Labai greitai iš gerbiamos asmenybės Muhamedas tapo didžiausiu Mekos elito priešu. Kad išsižadėtų savo mokymų, iš pradžių jie bandė jį papirkti – siūlė pinigų, moteris, net valdžią. Kai tai nepavyko, jie užpuolė jį, įžeidinėjo, mušė ir netgi planavo nužudyti. Tačiau vietoj to, kad sušvelnintų savo žinią, Muhamedas tapo ryžtingesniu ir dar labiau kritikavo jų stabmeldystę.

Muhamedas turėjo tik keletą sekėjų, bet jie taip pat buvo persekiojami ir turėjo bėgti iš Mekos. Galų gale, jis pats turėjo pabėgti iš savo namų ir ieškoti prieglobsčio Medinoje. Jeigu jis buvo melagis ir apgavikas, norintis pasipelnyti iš žmonių, tuomet, kaip kiekvienas politikas žino, jis turėjo tenkinti žmonių užgaidas, o ne mesti jiems iššūkį.

Kodėl jis nesutiko su kompromiso pasiūlymu ir nepriėmė jam siūlomos valdžios ir turtų? Galbūt Muhamedo motyvacija meluoti buvo skirta ne „čia ir dabar“, bet jis norėjo palikti kažką po savęs ir būti pripažintas po mirties? Toks, pavadinkime, „ilgalaikis išdidumo projektas“! Tokio kaltinimo pateikimas būtų labai neapgalvotas. Tuo metu, žiūrint vien tik iš materialios perspektyvos, Muhamedas neturėjo jokių šansų pasiekti tokį tikslą.

Tai, kad jam išties pavyko įgyvendinti savo tikslus, yra tikras stebuklas. Muhamedas buvo labai kuklus. Jis visuomet savo sėkmę priskirdavo Dievui. Jis rengdavosi ir gyveno tarp žmonių kaip vienas iš jų. Nepaisant galimybės įgyti didžiulius turtus, jis ir jo šeima gyveno paprastą gyvenimą. Jeigu Muhamedas siekė šlovės, jis galėjo besiskelbti esąs Dievo pasiuntiniu ir tuo pačiu leisti žmonėms garbinti savo statusus.

Arabų pagonyms tikėjo į Dievą, į aukščiausią ir nematomą Kūrėją, o savo statusus laikė Jo tarpininkais. Kvietimas į griežtą monoteizmą nebuvo būtinas norint pasiekti sėkmę ir įgyti valdžią. Tiesą sakant, Muhamedas perspėjo žmones, kad jie nepradėtų garbinti jo paties:

„Nepersistenkite mane šlovindami, kaip krikščionys šlovina Marijos sūnų, nes aš esu tik (Dievo) tarnas. Taigi, vadinkite mane Dievo tarnu ir Jo Pasiuntiniu.“ ^[1]

Taip pat jis meldavosi:

„Dieve! Nepadaryk mano kapo garbinimo vieta...“ ^[2]

Islamo ir arabų studijų profesorius emeritas Montgomery Watt savo knygoje „Muhamedas Mekoje“ rašė:

„Jo pasiruošimas būti persekiojamu dėl savo įsitikinimų; aukšta moralė žmonių, kurie juo tikėjo ir laikė jį lyderiu; ir jo pasiekimų didingumas – visa tai rodo jo sąžiningumą. Manymas, kad Muhamedas yra apgavikas, iškelia daugiau problemų nei duoda sprendimų.“ ^[3]

Muhamedui nebuvo naudinga tvirtai laikytis žinios, dėl kurios jis turėjo kentėti, vien tik dėl praturtėjimo ir garbės ateityje. Žinoma, galima ir kita versija paaiškinti jo pasiryžimą. Jis buvo išprotėjęs arba kentėjo nuo haliucinacijų. Jis iš tiesų tikėjo, arba įtikėjo, kad gauna žinią iš Dievo, bet tai tebuvo iliuzija.

Galbūt tai paaiškintų jo nuoširdų pasiaukojimą skelbiant tikėjimo žinią nepaisant nuolatinio ir pastovaus priešini-mosi. Tačiau problema yra tame, kad istoriniai faktai nepa-laiko šios prielaidos.

Ar jis buvo išprotėjęs?

Pamišę ir kliesesius patiriantys žmonės įprastai sunkiai atskiria, kas yra tikra, o kas išgalvota. Jie yra pasirengę savo naudai pasitelkti bet kokius įrodymus, kurie galėtų palaikyti jų teiginius. Vienas gyvenimą keičiantis įvykis, kuris parodo, kad Muhamedas visada išlaikė šviesų protą, įvyko po jo sūnaus Abraomo mirties.

Abraomui mirus nuo ligos, po jo laidotuvių įvyko saulės užtemimas. Kai kurie musulmonai pradėjo manyti, kad tai yra stebuklas. Pasklido žinia, kad saulė užtemo iš liūdesio dėl Abraomo mirties. Pamišęs ar haliucinacijų kankinamas žmogus būtų sutikęs su tokia aplinkinių nuomone, juo labiau, kad toks tikėjimas buvo įprastas:

„Matot! Štai įrodymas, kad esu pranašas – net saulė ir mėnulis atsiliepė į mano gedulą!“

Netgi šiandien, kai astronomijos mokslas yra ženkliai pažengęs, žmonės galėtų tuo patikėti. Muhamedas greičiausiai būtų taip pat tuo pasinaudojęs, jeigu būtų siekęs apgauti žmones. Tačiau jo atsakymas buvo visai kitoks:

„Saulė ir mėnulis yra Dievo ženklai. Jie užtemsta nepriklausomai nuo žmogaus gimimo ar mirties. Išvydę užtemimą prisiminkite Dievą ir atsigręžkite į jį maldoje.“ ^[4]

Būdamas toli nuo pamišimo ir savo ego tenkinimo, Muhamedas visą dėmesį skyrė žmonių širdžių pritraukimui arčiau Dievo.

Pamišimas taip pat apibūdinamas kaip neracionalus ir nenuoseklus žmogaus elgesys. Vieną dieną pamišėlis gali kažką teigti, o kitą dieną visiškai tai paneigti. Tačiau vienas aiškiausių daugiau nei dvidešimtmetį trukusio Muhamedo pranašavimo bruožų yra jo skelbiamos žinios nuoseklumas.

Tai prasidėjo ir tęsėsi kaip aiškus ir atviras kvietimas garbinti vieną Kūrėją. Muhamedas taip pat atkreipė žmonių dėmesį į nelogišką stubų, kuriuos jie pagamino savo pačių rankomis ir kurie negali nei padėti, nei pakenkti, garbinimą. Tai, kad Muhamedas galėjo pakeisti tokius giliai įsišaknijusius papročius, rodo, kad teiginiams apie jo pamišimą ir haliucinacijas labai sunku pritarti.

Islamas iki pat šių dienų daro didelę įtaką žmonių gyvenimams ir keičia juos į gerą. Įdomu tai, kad net istorikai, kurie nėra musulmonai, mano, kad Muhamedas yra vienas iš visų laikų įtakingiausių žmonių. Taip yra, nes jo moky-

mai neapsiriboja vien žmogaus dvasingumu, bet apima visas mūsų gyvenimo sferas: nuo ekonomikos, politikos, šeimos ir teisės iki pat mitybos ar net higienos.

Iš kur neraštingas žmogus, gyvenantis dykumoje, turėjo tokias žinias ir išvalgas? Jeigu sakysime, kad Muhamedo mokymai buvo beprotybės pasekmė, tai kuo remiantis galime kažką laikyti normaliu? Paimkime pavyzdį, kaip jis sugebėjo sėkmingai uždrausti alkoholio vartojimą. Tai buvo sunkiai įvykdoma užduotis, nes to meto arabai buvo užkietėję gėrikai, savo poemose netgi garbinę vyną.

Su tuo galime palyginti gerai informuotos ir modernios visuomenės, tokios kaip JAV, nesugebėjimą įgyvendinti alkoholio draudimo! Muhamedo strategija išspręsti šią problemą buvo labai apgalvota ir kruopšti. Jis atsižvelgė į žmogaus prigimtį ir prisirišimą prie priklausomybių. Alkoholis islame buvo uždraustas palaipsniui, ugdant žmonių suvokimą, jog tai yra visuomenę žalojantis blogis, tada palaipsniui juos atpratinant nuo girtuokliavimo bei užbaigiant galutiniu alkoholio draudimu.

Kai buvo apreikštos Korano eilutės visiškai uždraudusios svaigalus, žmonės, kurie gėrė vyną, iškart jį išspjovė ir išpylė savo vyną į gatves, trumpam paversdami jas alkoholio upėmis. Visa tai buvo padaryta savanoriškai be jokio institucinio įsikišimo.

Dar vienas požymis, kad Muhamedas buvo blaivaus proto, yra metodai, kuriuos jis naudojo derybose su priešais. Ko

gero, vienas iš tinkamiausių to pavyzdžių būtų Chudai-byjos sutartis. Muhamedo sekėjai išvyko atlikti piligriminę kelionę į Meką, bet pagonys norėjo juos sustabdyti. Musulmonai galėjo įžygiuoti į Meką ir ją užkariauti, tačiau Muhamedas pasirinko derybas ir paliaubas. Koranas tai pavadino didžia pergale. Daugelis Muhamedo sekėjų negalėjo to suprasti.

Vienas artimiausių jo bendražygių kritikavo šį sprendimą. To priežastis buvo tai, jog sutarties sąlygos buvo nepalankios musulmonams. Derybų metu, kai buvo rengiama sutartis, pagonys pašiepė Muhamedo prašymą įrašyti jo titulą „Muhamedas, Dievo Pasiuntinys“, sakydami: „Jeigu mes tuo tikėtume, nuo pat pradžių nebūtų jokių ginčų.“

Muhamedas paprašė savo raštininko pašalinti įrašą pagal duotus pageidavimus ir pakeisti jį į „Muhamedas, Abdulos sūnus“. Kai jo bendražygis ir artimas draugas negalėjo priversti savęs ištrinti Pasiuntinio titulą, Muhamedas paėmė rašiklį ir pats jį pašalino. Toks ramus ir pragmatiškas elgesys nėra suderinamas su išprotėjusiu ar haliucinacijų kančiamu žmogumi.

Vėlgi, visa tai kelia klausimus. Iš kur Muhamedas turėjo tokias galias įžvalgas, išmintį ir žmogaus prigimties supratimą? Kaip jis sugebėjo įvesti tokius ilgalaikius ir išmintingus pokyčius ne tik savo žmonėms, bet ir visam pasauliui? Jeigu jis nebuvo melagis ir pamišęs, tai kas tada? Blieka tik viena galimybė, kuri išties gali paaiškinti šį nepaprastą reiškinių vardu Muhamedas.

Jis buvo sakantis tiesą

Jeigu Muhamedas buvo visiškai atsidavęs ir nuoširdus perduodant monoteizmo žinią, o savo išvalgomis apie žmogaus prigimtį sugebėjo vesti bei įtakoti įvairių tautybių ir kultūrų žmones iki pat šių dienų, jis turėjo būti skelbiantis tiesą. Tik tai nuosekliai paaiškina galias socialines, psichologines, teologines, teisines, istorines ir epistemologines jo mokymų išvalgas.

Pranašas Muhamedas buvo siūstas išstobulinti santykius tarp žmonijos ir Kūrėjo. Jis kvietė tikėti vienu Dievu – vienatiniu Dievu, kuris nėra panašus į savo kūriniją, kuris yra tobulas, nematomas, visa galintis, mylintis, gailestingas ir atleidžiantis.

Dar vienas, galutinis įrodymas, kurį norėtume pateikti jums, pagrindžiantis Muhamedo teiginį esant Dievo pranašu, yra jo gebėjimas tiksliai išpranašauti ateitį. Iš tikrųjų yra daugybė pranašo Muhamedo pranašysčių, tačiau čia jums pateiksime tik vieną, iš dalies todėl, kad būtent ši pranašystė išsipildė visai neseniai.

Pranašystė apie arabų beduinus

Ikiislamiškoje Arabijoje gyveno dviejų tipų arabai: miestų gyventojai ir beduinai. Pirmoji grupė sudarė daugumą ir gyveno senuosiuose miestuose, tokiuose kaip Meka, Sana ir Taifas. Tuo tarpu, beduinai buvo klajokliai. Jie keliaudavo plačiomis dykumomis ir nuolat keitė gyvena-

mają vietą. Netgi islamo aukso amžiaus metu, kai arabai buvo turtingiausi ir labiausiai išsilavinę žemės gyventojai, beduinai liko tokioje pačioje padėtyje kaip ir praėjusiais šimtmečiais – vargšai, neišsilavinę ir atskirti nuo pasaulio.

1940 m. anglų tyrinėtojas Seras Wilfred Thesiger keliavo per beduinų vietas ir aprašė jų gyvenimo sąlygas:

„Koks trapus buvo beduinų gyvenimas. Jų gyvenimo būdas padarė juos fatalistais (lemtimi tikinčiais žmonėmis). Tiek daug buvo už jų kontrolės ribų. Jiems buvo neįmanoma iš anksto pasirūpinti rytojumi, nes daug ko buvo neįmanoma numatyti: lietaus, plėšikų, ligos ar bet kurio kito įvykio, po kurio jie galėjo tapti visiškai nuskurdę arba net baigti savo gyvenimus. Jie darė, ką galėjo. Nebuvo labiau pasikliaujančių savimi žmonių, negu jie. Jeigu kas nors atsitikdavo, jie oriai ir be jokio kartėlio priimdavo savo likimą kaip Dievo valią.“ ^[5]

Taigi, Muhamedas išpranašavo, kad vieną dieną arabų beduinai varžysis tarpusavyje statydami aukštus pastatus:

„O dabar, pasakyk man apie Paskutinę Valandą“, paprašė vyras. Pranašas atsakė: „Paklaustasis nežino apie tai daugiau už tą, kuris klausia.“ „Tada pasakyk apie jos ženklus“, tarė vyras. Pranašas atsakė: „Kai matysi basus, nuogus, vargšus beduinus, besivaržančius statant aukštus pastatus.“ ^[6]

Tai yra vienas žymiausių ir istoriškai patvirtintų pranašo Muhamedo pasakymų.

Kai Muhamedas buvo paklaustas apie Paskutinąją Valandą, t. y., kada bus Teismo Diena, atkreipkite dėmesį, kokį išsamų atsakymą jis davė: nurodė specifinius žmones – neturtingus arabų beduinus.

Muhamedas galėjo lengvai subendrinti savo pasakymą naudodamas dviprasmiškus žodžius, tokius kaip: „Matysite rungtyniavimą statant aukštus pastatus“, kas būtų lengvai pritaikoma bet kam pasaulyje.

Šiandien Arabijos pusiasalyje matome, kad tam tikra arabų grupė, kuri iki pat XX a. vidurio buvo nusikurdę kupranugarių ir avių piemenys, konkuruoja statydami aukščiausius pastatus. Kaip toks pokytis galėjo nutikti beveik per naktį? Kaip vieni neturtingiausių žmonių žemėje, kurie, tikrąja to žodžio prasme, dėvėjo skarmalus, o kai kurie negalėjo sau leisti net batų, tapo turtingiausiomis tautomis?

Tai įvyko dėl specifiškai susiklosčiusių aplinkybių: Osmanų imperijos (valdžiusios Arabijos pusiasalį) žlugimo; puritoniškos islamo formos, kurią palaikė beduinų valdžia, iškilimo; ir nuo senų laikų Arabijos pusiasalio miestus valdžiusių Hašimitų, kurie buvo šventųjų Mekos ir Medinos mečečių sargai, pašalinimo.

Yra dar vienas dalykas, kuris įtakojo tokį greitą pasikeitimą. Dalykas, apie kurį sukasi visas modernus pasaulis – nafta. Iš pažiūros tuščia beduinų dykuma jos turėjo apščiai. Užteko vienos kartos, kad beduinai nuo kupranugarių persėstų į Kadilakus. Šiandien didžiausia aukštų

pastatų koncentracija yra Arabijos pusiasalyje, ypač tose vietose, kur gyveno arabų beduinai. *Burdž Khalifa* Dubajuje yra aukščiausia žmogaus sukurta konstrukcija – 828 metrų aukščio!

Netrukus po jos pastatymo, konkuruojanti šeima iš Saudo Arabijos paskelbė, kad jie pastatys aukštesnę konstrukciją (1000 metrų aukščio) – „*The Kingdom Tower*“. Štai taip jie konkuruoja tarpusavyje, kas pastatys aukščiausią pastatą pasaulyje. Kokia buvo Muhamedo motyvacija visa tai numatyti?

Jeigu jis iš anksto planavo tokią pranašystę, daug logiškiau būtų susieti ją su savo laikų didžiosiomis valstybėmis: Roma, Persija ar net Kinija, kur, priešingai nei Arabijoje, vyravo tendencija statyti didžius pastatus ir pilis. Pranašas Muhamedas nemėgo, kad musulmonai be priežasties bandytų padidinti savo turtus. Jis dažnai įspėdavo apie to pavojus ir skelbė apie tai, kaip turtai suterš jo tautą.

Įdomu ir tai, kad Muhamedas apskritai nemėgo ir neskaatino statyti ekstravagantiškų pastatų. Jis buvo paprastas žmogus, kuris gyveno paprastame name ir norėjo, kad kiti musulmonai išlaikytų tokį paprastumą. Tai yra tai, ko jis mokė ir kaip gyveno. Jeigu jo tikslas būtų buvęs šios pranašystės išsipildymas, tuomet jis pats būtų skatinęs arabus statyti aukštus pastatus ir, galbūt, pats būtų bandęs tai daryti. Taigi, ši pranašystė negali būti koks nors laimingas atsitiktinumas.

Muhamedas, taika jam, kai kurias ateities detales žinojo iš Dievo. Jis įspėdavo žmoniją apie ateinančias paskutiniąsias dienas. Gali būti, kad mes gyvename būtent jose.

Nė vienas iš mūsų negyvensime amžinai. Visų mūsų pabaiga yra arti. Laikas iš ties eina į pabaigą.

Pasiruošimas

Žmogus paklausė pranašo apie Teismo Dieną:

„Dievo Pasiuntinį, kada ateis Valanda?“

Pranašas atsakė:

„O ką esi jai pasiruošęs?“

Žmogus atsakė:

„Aš nesu paruošęs daug maldų, pasninko dienų ar išmaldos davimo, bet myliu Dievą ir Jo Pasiuntinį.“

Pranašas atsakė:

„Tu būsi su tais, kuriuos myli.“^[7]

Iš čia sužinome, kad jeigu mylime Dievą ir paskutinį Jo Pasiuntinį, – būsime išgelbėti. Žinoma, tikra meilė apima ne vien tikėjimą, bet ir veiksmus. Mes turime pasistengti sekti paskutiniuoju Pasiuntiniu, kad sulauktume išsigelbėjimo.

„Išties Dievo Pasiuntinys yra puikus pavyzdys tiems, kurie tikisi 'sutikti' Dievą ir Paskutiniąją Dieną, ir kurie dažnai Dievą prisimena.“ [Koranas: 33:21]

Šios knygutės tikslas nėra vien tik protinė mankšta. Jeigu tikite, kad Muhamedas, taika jam, sakė tiesą, tada žinia, kurią jis skleidė, taip pat yra tiesa. Jūs turite ją priimti visa širdimi ir atrasti tikrąjį šio gyvenimo tikslą bei sėkmę Būsimajame.

„Sakyk, 'Pranaše Muhamedai': „Jeigu mylite Dievą, tada sekite manimi – Dievas mylės jus ir atleis jūsų nuodėmes. Dievas yra Atleidžiantis, Suteikiantis Malonę!“ Sakyk: „Pakluskite Dievui ir Jo Pasiuntiniui!“ Bet jeigu jie ir toliau nusigręžia 'nepakludami', tada žinok, jog Dievas nemėgsta atmetusiųjų tikėjimą.“ [Koranas: 3:31-32]

Iřnařos

[1] *Sachīch al-Bukhārī*.

[2] *Tahzīr al-Sājid min Ittikhāz al-Ḳuboor Masādđid*, p. 24-26.

[3] Watt, W. M. (1953) *Muhammad at Mecca*. Oxford: Oxford University Press, p. 52.

[4] *Sachīch al-Bukhārī*.

[5] Thesiger, Wilfred (2007), *Arabian Sand*, Penguin.

[6] *Sachīch Muslim*.

[7] *Sachīch al-Bukhārī*.

